

Korleen kirjastoseura – enemmän kuin kirjasto

Kirjastojen synty Rautuun

Raudun historiassa kerrotaan, että Raudun kirjasto oli ensimmäisiä koko maassa. Kirjastoliike oli alkanut 1845 ja vuoteen 1850 mennessä oli maassamme 19 kirjastoa.

Raudun kirjasto perustettiin 1849, mikä osoittaa pienen ja syrjäisen pitäjän sivistystahtoa. Kirjastot olivat aluksi yksityisten kansansivistysjärjestöjen voimavaroin perustettuja ja ylläpidettyjä.

Kirjastoja syntyi Rautuun 1900-luvun alkuun mennessä useisiin kyliin. Aikaa myöten kirjastokysymys tuli esille kunnankokouksissakin. Raudun kirjasto oli ollut luterilaisen seurakunnan hallinnassa, mutta 1914 suorittiin kirjojen jako seurakunnan ja kunnan välillä. Kunnan kirjastolle annettiin nimi kantakirjasto ja sijoitettiin pitäjäntuvan kamariin.

Vuonna 1922 kirjasto tuli valtion kirjastotoimiston tarkastuksen alaiseksi. Perustettiin koulupiirikohtainen piirikirjasto. Näitä kirjastoja on kutsuttu myös kyläkirjastoiksi.

Kirjastoseura Korleelle

Jo ennen Korleen kirjaston syntyä hovin omistaja **Aleksis Engman** oli lainannut omistamastaan käsikirjastosta kirjoja lukuhaluille, mutta se ei enää tyydyttänyt kasvavia lukuhaluja. Elettiin monien aatteiden nousukautta, jolloin myös erilaiset sivistysharrastukset voimistuivat.

Eräänä sunnuntaina 1900-luvun alussa joukko kyläläisiä kokoontui **Topi Pekkasen** kotiin keskustelemaan kirjastoseuran perustamisesta. Tuloksena oli lukutupaseuran perustaminen. Tuossa vaiheessa ei vielä puhuttu vielä kirjastosta. Raudun historian mukaan korleelaiset perustivat seuran 1902, mutta joissakin lähteissä on mainittu vuosi 1906.

Puheenjohtajana kokouksessa oli **Matti Paukku** ja kirjuri **Tahvo Pekkanen**, ja muutkin johtokuntaan valitut tiedetään nimeltä. Seuran sääntöjä ei vielä

tässä kokouksessa vahvistettu. Valitettavasti tämän ja monien myöhempienkin kokousten pöytäkirjat tuhoutuivat tulipalossa 1914. Samassa kokouksessa perustettiin myös **Hanna Kykylän** puuhaama ompeluseura, joka työllään tuki kirjastoseuraa koko sen toiminnan ajan.

Liikkeelle lähdettiin reippaasti

Aluksi oli hankittava rahaa toimintaa varten. Noihin aikoihin eräs yleisimpiä tapoja oli iltamien järjestäminen. Samalla ne palvelivat kylän viihdetilaisuuksina. Iltamissa esitettiin ohjelmaa, kuten lausuntaa, laulua ja näytelmiä. Lopuksi oli tanssia, joka taisi olla iltamien kiintoisin asia. Kerrotaan, että juuri tanssilla saatiin väkeä paikalle. Luonnollisesti oli puhvetti sajuineen ja rinkeleineen. Nykyihmistä saattaa huvittaa erään näytelmän hulvaton nimi: ”Langaton puhelin”.

Kirjastoseuralla ei ollut omaa taloa koko toiminta-aikanaan. Iltamat ja muut tilaisuudet järjestettiin yksityisissä taloissa, enimmäkseen **Ville Paukulla**. Myöhemmin vanhan hovin tiloista saatiin tilava iltamien pitopaikka.

Kun ensimmäisillä iltamilla oli saatu käyttövaroja, ryhdyttiin järjestämään luku-
tupaa. Se saatiin **Juhana Paukun** toisesta tuvasta. Sinne tilattiin sanomalehtiä ja myös aikakauslehtiä. Lukijoita riitti varsinkin pyhäisin. Sekä nuoria että vanhoja.

Varsinainen kirjastotoimi kehittyi pian

Kun varoja kertyi edelleen, ryhdyttiin tilaamaan kirjoja kasvavan lukuhaluun tyydyttämiseksi. Ensimmäinen ja verraten suuri kirjatilaus tehtiin 1908. Hovinherra Engman halusi nähdä listan ja lisäsi siihen pari kolme mieleistään kirjaa ja maksoi niiden hinnan. Tämä muuten todistaa Engmanin hallinneen suomen kielen hyvin.

Seuraavat suuret kirjojen tilaukset tapahtuivat 1917 ja 1928. Väli vuosina täydennettiin kirjastoa pienemmillä tilauksilla. Kirjoja saatiin lahjoituksina myös kustannusosakeyhtiöiltä Otava ja Gummerus. Lopulta kirjasto käsitti hieman yli 1 000 nidettä. Se ei ole aivan pieni määrä, sillä Raudun kantakirjastossa oli 1930-luvun lopulla 2 570 nidettä. Nykyisin nuo luvut tuntuvat vaatimattomilta, mutta kirjat olivat silloin ”täyttä tavaraa” eivätkä mitä tahansa lukemistoja.

Ensimmäinen kirjaston sijoituspaikka oli vanhan hovin väentupa ja ensimmäinen kirjastonhoitaja **Artturi Kykylä**. Myöhemmin kirjasto siirrettiin hovin työjohtajan asuntoon, ja kirjastonhoitajana oli **Ida Pykäläinen**. Vanhan hovin tilat palvelivat kirjastoa vuoteen 1917 saakka, jolloin venäläinen sotaväki otti tilapäisesti sen haltuunsa, mutta poistui talvella 1918 Venäjälle ennen Raudun taistelua. Kirjasto siirrettiin venäläisten tieltä myllytupaan, jossa se oli Talvisodan syttymiseen saakka. Kirjat jäivät venäläisten iloksi, ellei taloa ehditty polttamaan ennen lähtöä. Viimeiset kymmenen vuotta kirjastonhoitajana oli kirjastonhoitaja oli **Heikki Laulajainen**. Ammatiltaan hän oli rajavartija, mutta

suoritti kirjeellisen kirjastonhoitajan kurssin ja teki muutoinkin pitkän päivätyön kirjaston ja kirjastoseuran hyväksi.

Kirjastoseuran johtokunnan puheenjohtajat vaihtelivat, mutta eniten vuosia kertyi **Matti Paukulle** ja Topi Pekkaselle, joka oli myös viimeinen puheenjohtaja.

Kirjasto oli auki aluksi sunnuntaiaamuisin, mutta loppuaikoina saattoi käydä lainaamassa milloin vain itselle sopi. Lainauksia tehtiin myös naapurikyliin Sirkiänsaarelle, Huhtiin, Haapsaarelle ja Joentakaaan. Kaksi viimeksi mainittua olivat Metsäpirtin puolella, mutta yksityisessä kirjastossa ei kyselyt kunnanrajojen perään.

Toiminta laajeni monenlaisiin rientoihin

Kirjastoseura järjesti myös vierailuitamia. Ensimmäinen vierailu tehtiin Raudun nuorisoseuran talolle ja toinen Palkealan nuorisoseuran talolle. Merkityksellisin ja ehkä onnistunein vierailu tehtiin heinäkuun puolivälissä Neuvosto-Venäjälle Vuoleen pitäjän Matoksin kylään. Ajankohta oli Vapaussodan jälkeen, mistä voi päätellä, että rajaolot eivät olleet vielä vakiintuneet. Tilaisuus järjestyi vanhojen tuttavuussuhteiden avulla Vuoleen osuuskaupan suureen juhlasaliin. Sali oli tupaten täysi ja tuliaisiksi saatiin runsaasti ruplia, joita oli lähdetty hakemaankin. Oli kyllä panostettu ohjelman laatuun ja määräänkin. Uutta vierailua alettiin suunnitella, mutta rajat sulkeutuivat ennen kuin vierailusta tuli totta.

Kirjastoseurassa harrastettiin suullisen ilmaisutaidon kehittämistä eli puheiden pitämistä. Opintokerhotoiminta tuli mukaan myöhemmin. Myös keskustelutilaisuuksia järjestettiin. Keskustelu käytiin etukäteen sovitusta aiheesta. Ne harjaannuttivat osallistujia analyttisiin keskusteluihin, ja niiden kautta voitiin laajentaa yleistietämystä moniin asioihin. Ohjelmassa olivat myös äitienpäivät, kaivalajuhlat ja joulujuhlat. Jopa hiihtokilpailuja järjestettiin.

Keväisin järjestettiin viihteellinen kutukalajuhla ilman taloudellista tavoitetta. Tilaisuuteen kirjoitettiin seuralehti "Kutukala", jossa humoristisilla kirjoituksilla käsiteltiin kylän tapahtumia menneeltä vuodelta. Lienee ollut nykyisten vappulehtien edeltäjä. Paikkakunnalta pois muuttaneita saatettiin kutsua keväällä tähän juhlaan. Näytteeksi eräs kutsukirje vähän **Larin Parasken** malliin:

Korlee 24.7.-37

Motto: Jyrkinä jyrähys. Kalamiehen kattilua.

Korkiasti kunnioitettu Jalomielinen Lahjoittaja, ynnä Teidän Herttainen Vaimonne, sekä Kovasti Suloiset Lapsenne, Siellä Kaukana Kaupungissa.

*Tule Tuomas poikinesi, Emäntä tyttärisine
Tänne kotitanhuville, Myllymäen pientarille
Tuttuhun tupasehen, Laulajaisen majasehen
Tule juhille jaloille, Kevään kutukaloille
Hauen päätä ruotimahan, Purstoa puremahan
Tule tänne Tuomas tule, Älä suinkaan ohi kule
Älä tulematta jätä, Siit on täällä kova hätä.*

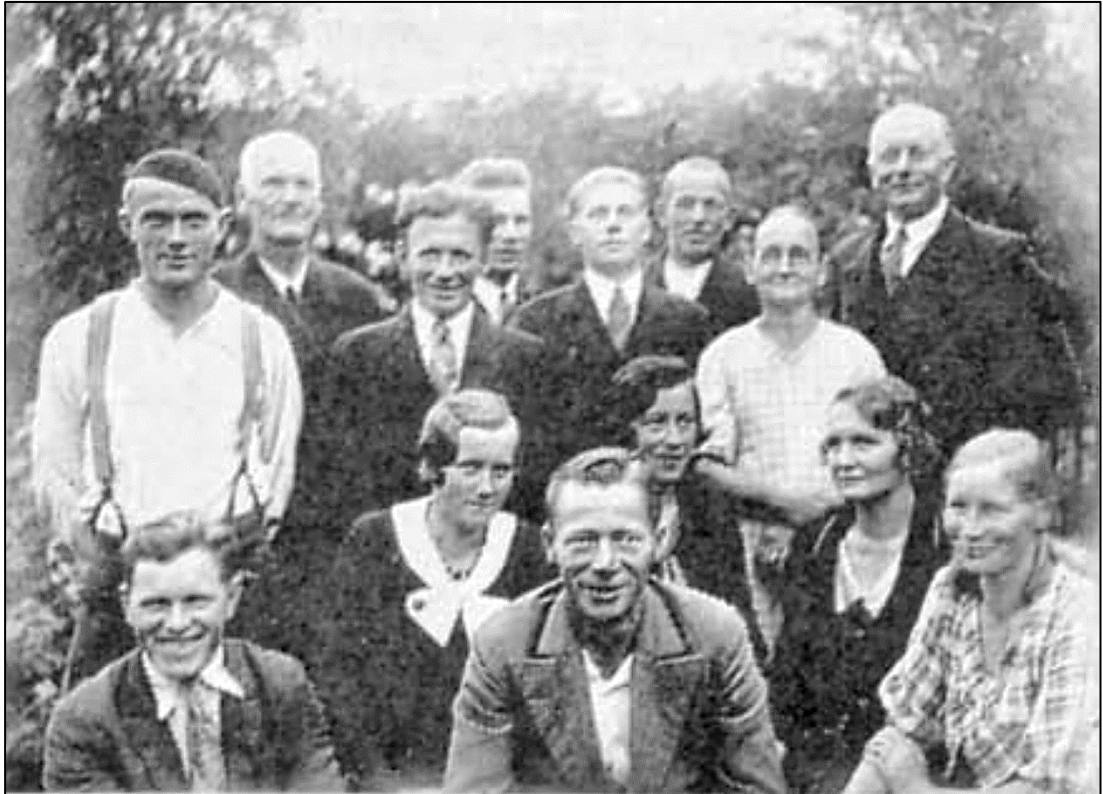
Tervetuloa perheinesi kevätkalailtaan 27.4.-37.

Kirjastoseuran johtokunta

Kirjastoseuraa tuki koko sen olemassa olon ajan aikaisemmin mainittu ompeluseura. Seuran naiset valmistivat talvi-iltoina käyttöesineitä, jotka myytiin mm. iltamissa ja myyjäisissä. Kertyneet varat luovutettiin kirjastoseuralle. Tiedossa ei ole, saiko kirjastoseura kunnan avustusta. Ilmeisesti ei, koska sellaisesta ei ole jäänyt mainintaa ja seuran pöytäkirjat ovat tuhoutuneet.

Korleen kirjastoseura oli suorastaan uskomattoman monipuolinen kylän kulttuurikeskus. Koko kylän väen sanotaan olleen sen toiminnan ympärille tiivistynyt. Ei edes vuoden 1918 sisällissota häirinnyt liioin seuran toimintaa, vaan rinta rinnan olivat herra, talonpoika, torppari, renki a piika kehittämässä kylän henkistä hyvinvointia.

Nykyisin puhutaan, että kirjastojen tulisi olla monitoimisia eikä vain keskittyä kirjojen tai muiden tallenteiden lainaamiseen. Korleella se oli totta jo sata vuotta sitten.

Korleen kirjastoseuran viimeinen johtokunta ja erään iltaman toimikunnan jäseniä. Vasemmalta istumassa: Eino Pekkanen (kuoli 16.11.1939 suomalaisten panssariiniin räjähdettyä Talvisodan kynnyksellä), Lempi Rastas, Kustaa Paukku, Lempi Laulajainen, Eliisa Hämäläinen ja Aino Paukku. Seisomassa: Väinö Rastas, Topi Pekkanen (seuran puheenjohtaja), Heikki Laulajainen, Juha Haapsaari, Edvard Paukku, Simo Paukku, Anni Miina ja Jalmari Hämäläinen. Kuva: Rautuseura.